

ODPIS
150

Nr. dz. 1427/146 Protokół

Dnia 30 września 1946 r. w Krakowie. Sędzia Okręgowy Śledczy Jan Sehn
dzinającą na zasadzie dekretu z dnia 10 listopada 1945 /Dz.U. z. P. Nr. 51
poz. 293/ o Głównej Komisji i Okręgowych Komisjach Badania Zbrodni
Kilometrów w Polsce, jako członek Głównej Komisji, przesłuchał w
trybie art. 255 w związku z art. 107, 115 Kodeksu Postępowania Karnego
niedzieli wyżej wypisanej osoby, która zeznała co następuje: - - - - -

[Nażywam się Stanisławem Główem, urodzo-
ny 15.9.1898 r. w Igołomi w powiecie mie-
chowskim, syn Jana i Julii, religii
rzymsko-katolickiej, narodowości i
przynależności państwa polskiego,
urzędnik Zarządu Wiejskiego w Krako-
wie, znaleziony ul. Kołłątaja 8 n.4.]

Obosie koncentracyjne w Oświęcimiu więziony byłem w czasie od 18.
sierpnia 1941 do 30 sierpnia 1944, kiedy to transportem karnym wy-
wieziony zostałem do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen gdzie
przebywałem do 3 maja 1945 r. W oświetlili mnie oznaczony byłem nume-
rem 20017. W początkowym okresie pracowałem na roli jako kocierz.

Październiku 1941 r. zapadłem na biegunkę obozową /Durchfall/ i u-
sięczony zostałem w bloku nr. 20, który był wówczas szpitalnym blo-
kiem dla zakonale chorych. Po powrocie do zdrowia zatrzymany zosta-
łem do tego bloku, jako posługaż do obsługi bloku, na którym leżeli
chorzy na biegunkę /durchfallowcy/. Przez szereg tygodni byłem stróże-
mocnym w tej sali /Nachwächter/. Na sali leżało przeciętnie 100 cho-
rych. Do obowiązków moich należało wynoszenie kubków z kated. Zdenie-
kolegów lekarzy "durchfalli" był biegunka głodowa. Dotknął tą chorobą
spółzali prawie cały noc na kubłach. W ciągu tygodnia waga ciała
spadała o kilka a nawet kilkanaście kilo. Chory miał silny, potwór-
ny apetyt i pregnienie. W tym czasie kuchnia więziona zaopatrywana
była przez zarząd SS obficie w sałatkę bureczane, skons, pieprzno,

zprawione oczem. Potrawy tej można było dostać każdą ilość, wobec czego kolędy podawały chorym tę potrawę. Spożycie jej podniecało ożywienie pragnienia, wobec czego chorzy pili dużo wody. Po spożyciu skątki i wypłoiu wody na rano było na sali kilkanaście trupów. Przejętais umierających w roku 1941 około 40% durchfallowców w stosunku niesiącego. Jak już wspominałem w jednej zell atkoczących było 100 chorzych. Leżeli oni po 2-ch a nawet 3-ch na siedzisku jednej konwalescji trzechpietrowej przyczy, przykryci strąpani jednym koca albo 2-ch lub 3-ch. Chorzy w okresie choroby otrzymywali 2x dng. chleba, na rano i wieczór kawę z kotką tak jak wszyscy inni więźniowie w południe niespełnionośkę rozgotowanych płatków owianych wagleńiem z jajkiem. Rekonwalescenti otrzymywali normalne obozowe posiłki, więc takie same jak w dalewku zupełnie żałowi. Podwyższenie to składało się w roku 1941: z dwiema szklanymi dzbanami, po Kubku kawy /około 1/4 litra/ rano i wieczorem grza z cieki wodnistej zupy z bratką w południe. O ile sobie przygotowało, to kolędy lekarze obliczali średnia wartość posiłku na mięej niżell 1000 kalorii dziennie. W początkowym okresie istnienia obozu, mimoż do połowy 1941 r. stosowano rosnarzanie w dolach swirów, leżących poza ogrodzeniem obowym, jako sposób ubiorowego trucenia więźniów. Według nich wiemy do tego czasu rosnarzane były tych więźniów, którzy przez dłuższo mieścieli, oglądając przez centralną berlińską prasownię sowieliem morder. Od połowy roku 1941 władze obozowe zaczęły szukać nowych sposobów mordowania więźniów, które to sposoby powoliły by im wprowadzić skoń we własnym zakresie. Sposób takim był: zabijanie więźniów przy pomocy śmiertelnych zastrzyków fenolu, rosnarzanie na placówku bloku 11-go a w końcu próby gassowania nazajtę na mniejszej skalę w podziemiach bloku 11-go a później w koszach krematorii i specjalnych bunkrach-w chatkach wiejskich. Metody zabijania ludzi przy pomocy zastrzyków fenolowych wprowadził i zorganizował w czasie nawiązania lekarz obozowy /Lagerarzt/ SS-Obersturmführer dr. Untreue. Akoja te zaczęła się w okowie 1941 roku. Blokni spi-

tal ymi były wówczas bloki 20, 21 i 28 obozu mierzytego. Początkowe zaspilowania odbywały się w piwnicy bloku 28-go, gdzie znajdowała się kośnica /Leichenhalle/. Później przeniesiono skórę na blok 20, na który, jako na blok zakończy nikt nie miał wejścia. Wszystkie bloki szpitalne dostarczać musiały każdego tygodnia po kilku chorych. Był to tygodniowy kontyngent, wyznaczony zgory przez Histrassę dla każdego bloku szpitalnego. Na bloku 20-ym gromadzono wszystkich daliwentów, przeznaczonych na śmierć w umywalni /Waschrum/ tego bloku, skąd korytarzem doprowadzano ich do ambulansu. Przed ambulansem korytarz oddzielony był szczelną kotarą. Pielęgniarki doprowadziły chorych do kotary. Za kotarą stali więźniowie: skłonki Żyd Izraeł Schwarz i Żyd poiski Szaja Gelbhardt. Obaj odbierali ofiary za kotarą i doprowadzali je do ambulansu. Tam usadzono jednego sklonka na jednym, drugiego na drugim leżaku. Gelbhardt przytrzymywał jednego a Schwarz drugiego daliwenta, wyrzucano im pierś przez lewe kolano w plecy a wykonujący zastrzyk Dafłoszyk Więzynek ugiął się inni, których później wyciągnięto i wbijano w klatkę piersiową prost do komory sercowej szpilką strzykawki, napолнionej 30%-ym roztworem kwasu karbowego /fenol/. Pojemność strzykawek wynosiła 10 cm. Po zastrzyku ofiary traciły natychmiast przytomność, Schwarz i Gelbhardt podrywali ją i wyciągali na korytarz, skąd dwa dni później wracając już skróci do leżącą naprzeciw kąpieliska /Baderaum/. Zwłoki leżące tam przewożone do wieczornego spala, wieczorem żadano je na wozy i wywożono do krematorium. Na czas wywożenia przerzadzano na całym obozie zakaz wydalania się z bloku /Blocksperr/. Lewanie zastawków odbywało się w obecności i pod nadzorem Histrasse i kilku jego podkomendnych sanitariuszy niemieckich, najczęściej Kler, Scherpego, Mantla i Medwinki. Po zakończeniu skórki Kler zebrał listę zabitych oraz butlę z fenolem. Wtedy też, gdy pewnego ranku skryło się, iż tragarze zwłok stwierdzili, że jeden z zaszpilowanych żyje, Dafłoszyk, który wykonywał wówczas zabieg zaszpilował go wodą głębią. Pierwsze zastrzyki wykonywali więźniowie Halentynowicz Pe-

lita i dr. Doering. Największej zastrzyków wykonał Niemiec Paluszak. Oprócz niego dawali zastrzyki w okresie późniejszym Stessel Alfred, Szykowicz Jerzy i dyd francuski dr. Landau. Sam Paluszak podawał, że zabił przy poszycy zastrzyku fenolowego 15.600 ludzi. Na streszcza ustaliliśmy tę cyfrę na około 4000, dla Szykowickiego na około 6000, dla Landusa na 5 - 6000, a dla Doerings na około 1000. Wielkość zabitych zastrzykami stanowiła żydzi. Kierowano jednak w ten sposób także i aryjskim w wszelkich narodowości. W lipcu 1942/43 przeprowadził Reportführer Politisch z obozu w Brzezinach 200 chłopców, pochodzących z transportu z zamiejsczysk. Unieli ich początkowo na bloku 11-ym a dalej następnego przeprowadził ich na blok 20-ty, gdzie Paluszak obu zaszpilował. Byli to chłopcy: Rynek Mieczyk i Rynek Tadeusz. Rodzice obu tych chłopców zostali wraz z całym sklepem rodzeństwem zagniewani. Z całego transportu wybrały tylko około dziewięćdziesięciu kilku chłopców w wieku od 8-u do 14-u lat. Rynek i Rynek pochodzą z końca w tej grupy. Następnie około 90-u chłopców przyprowadził Politisch na blok 20-ty i tam zostali zabici zastrzykami przez podoficera sanitariusza Scherpego. Paluszak zażądał się bowiem po zabiciu Ryneka i Ryneja, przestał aspirować i pojechał transportem do Neuengamme. Okazano mu obsenie dokumenty odnoszące do obu chłopców tj. do Ryneka i Rynej, o których przed chwilą mówiono. Znaczącym, iż br. 83911 odnosi się do chłopcy Ryneja i Rynej, mimo całego nazwisko Ryne podane w tej karcie jest Rynek. Z powodu innych spraw przypomniał sobie zupełnie dokładnie sprawę profesora uniwersytetu krakowskiego Gieseckiego Marianna, który został zabity przez Reportführera Politische na podwórzu bloku 11-go. Na prośbę kolegów dr. Stodolskiego i Zygmunta Kapusty postawił się o przyjęcie profesora Marianna Gieseckiego do szpitala na blok 20-ty. O ile pamiętam było to w czerwcu 1942. Był on wyleczony ale zdrowy. Na bloku 20-ym przeznaczony lekki kilkudniowy tytan, po którym wrócił do zdrowia i pracował na bloku jako pomocnik sanitariusza. Pod koniec lipca 1942 r. przyszło wezwanie ze Schreib-

stuby, że Gieszczykiewicz nie się tam zgłosił po apelu porannym dnia następnego. Wiedząc, że wezwanie to poprzedza odprowadzenie na blok 11-y i rozstrzelanie napisane na kartce, że Gieszczykiewicz z uwagi na stan zdrowia nie nadaje się do transportu /Transportauftrag/, i Gieszczykiewicz pozostał na bloku. Kilkunastu innych więźniów z tego obozu, którzy w dniu tym wezwani zostali do Schreibstuby odprowadzono po apelu porannym na blok 11-y, gdzie zostali rozstrzelani. Po godzinie 9-ej rano dostąpiła kartkę z podpisem raportführera Palitsch, że więzień oznaczony numerem 39197 tzn. profesor Gieszczykiewicz musi być dostawiony natychmiast na blok 11-y w takim stanie, w jakim się znajduje. Nie mogłem dopuścić do tego by Gieszczykiewicz pozostał sam, ponieważ wykazało by się w ten sposób, że dnia poprzedniego dał mi kłuskiwą pisemną odpowiedź, wobec czego wraz z pflegerem tydem o żołnickim Kleinem ułożyliśmy Gieszczykiewicza w bieliźnie na noszach, nakryliśmy go kocem i w tym stanie zamieścili na blok 11-y. Kiedy znaleźliśmy się na podwórzu zewnętrzem skopany przez raportführera Palitsch za zwłokę w dostarczeniu chorego, a następnie Palitsch uchyliwszy koca i sprawdziliśmy numer Gieszczykiewicza oddał do niego i strzeliły w głowę. Zmierci skrwawiona i brocząca krew zanieśliśmy na tych samych noszach do piwnicy bloku 20-go. Jak widać obecnie z aktów lekarza obozowego, w szczególności Entress dorobił fikcyjną historię choroby dla Gieszczykiewicza. Prócz dat kalendarzowych t. n. daty przyjęte do szacunku i daty śmierci, wszystkie podane w tej historii choroby fakty są fałszywe i zmyślone. Odnosi się to również do godziny śmierci, gdy Gieszczykiewicz nie zmarł o godz. 15.35, lecz został zastrzelony na parę minut przed godziną 10-tą. To samo odnosi się do sprawy kolegów z tego samego co i ja transportu, mianowicie: więźniów Nr. 20007 Kochanowskiego Andrzeja i Nr. 20047 Ullmann Adama. Obaj zabici zostali w czerwcu 1942 r. z bloku 20-go, gdzie jako rozmalscenci pełnili funkcje pomocnicze, wywieziono do Brzezinki i tam zamordowano. Ich interesowali się, ponieważy pochodziли z Krakowa i do Oświęcimia przybyli tym samym co i ja transportem, i dlatego

też stwierdzam z całą stanowozdaniem, że zginęli w ten sposób jak po-
dałem. I w tym wypadku jest więc okazja mi historię choroby Ullmann
w całościowej treści fałszywe. Historie takie dorobić musieli wię-
źniowie, zatrudnieni w kancelarii szpitalnej pod nadzorem i według
wskazówek lekarza niemieckiego, w danym wypadku straconego. Z końcem
października 1942 r. wybrano z całego obozu ponad 200 osób, przyby-
łych równymi transportami z lubelskiego. Wszystkie te osoby zgromadzono
najpierw na bloku 3-dim, skąd pod silną eskortą SS-mannów prze-
przykroły całą grupę na blok 11-y. Niedługo innymi wybrano w ten spo-
sób z bloku 20-go, gdzie ja pracowałem, zatrudnionego na tym bloku
jako pielęgniarkę lekarza Henryka Suchnickiego, pochodzącego z lu-
belczyzny a z bloku 21-go kolejnego Leona Kukiełkę. Suchnickiego wy-
nabiano z bloku 20-go pod pozorem, że udał się na do fotografii /Br-
kannungsdienst/. Suchnicki, Kukiełka i trzeci Józef – nazwiska nie
posiągane – znalazły się w Waschraumie bloku 11-go usiłowali wykonać
kratę okienną i wydostać się na zewnątrz. Zauważycy ro Szemanni zastrze-
liły ich przez okno. Historię choroby, znajdującej się w okazanych
mi aktach Suchnickiego i Kukiełki, z których wynika, że zamordowani
meli dziecić, naturalnie są w całej swojej treści fałszywe. Odnosi
się to również do daty śmierci, ponieważ obaj zginęli w jednym dniu,
podczas gdy w aktach podano różne daty. Zaznaczam, iż cała grupa,
której zginęli Suchnicki i Kukiełka rostrzelana została na bloku
11-y w drodze represji za skojsze sabotażowe, które w tym czasie miały
miejsce w lubelszczyźnie. W skojach tych ludzie ci żadnego udziału
brali oczywistnie nie mogli, ponieważ w tym czasie przebywali już
ponad rok w obozie oświęcimskim. Byli to przeważnie ludzie, którzy
pełniili jakieś funkcje, a więc zdrowi i silni. Po zakończeniu skojsi
na podkórzu bloku 11-go buchata rysztokami krew. - - - - -

2. Pośród konkretnych spraw przypominam sobie sprawę, alwokata krakows-
kiego Jaja Słeba. Przebywał on w obozie jako Polak i aryjszyk, jako
wizjoner Nr. 39610. 7 dnia 14.10.1942 przyjęty on został do szpitala
na blok 20 i umieszczony w izbie Nr. 10 na pierwszym piętrze. Często

rozmawiał on ze mną o swych sprawach osobistych, między innymi wspomniał kilkakrotnie, że przed aresztowaniem sporządził testament, w którym większą część swego majątku zapisał Akademii Umiejętności, dużo przeznaczył na cele dobroczynne, stypendia, a resztę rodzinie, oraz że testament ten zdeponował u właściciela realności przy ul. Staszica. Zaznaczał wyraźnie, że w testamencie rozporządził swym majątkiem dobrowolnie, że przy sporządzeniu testamentu był zdrow na ciele i umyśle, przy czym prosił mnie bym w razie jakichkolwiek spraw z rodziną okoliczność tę poświadczyc, stwierdzając przy tym, że uwet w obozie zachowywał się zupełnie normalnie i był zupełnie zdrow na umyśle. W dniu 27 października 1942 rano otrzymałem z Schreibstube kartkę, że Weber oraz kilku innych młodych mężczyzn abordaż obóz Krupiesz Mieczysław Mr. więzienny 13909 oraz Dąbrowski, którego numeru i imienia nie pamiętałem zgłosił się woj. dnia następnego do nowej Schreibstube. Odpisalem, że chorzy ci nie nadają się do transportu. Następnego dnia około godz. 12-ej w południe zgłosił się na bloku 20 Leib-Dortführer Palitsch, wywołał następcę blokowego Pałszczyka i wręczył mu przyniesioną kartkę. Pałszczyk zgłosił się do mnie, zażądał wydania kartotek Webara, Kurpioza i Dąbrowskiego, zarządził blokaperę, wywołał obu pomocników przy uszczepieniu Schwarza i Gelbhardta, oraz polecił sprowadzić Webera i 4-ch pozostałych do waschraumu na parterze bloku 20-go. Zgodnie z tym sprowadzono wszystkich wyznaczonych do waschraumu, gdzie czekali oni na przybycie SS-manna Klehra, który przynosił z sobą na blok 20 fenol. Czekali tam oni około 3-h godz. Czekały na niego wezwany mnie Weber do waschraumu i gdy tam przybył oświadczył mi, że wie iż idzie na śmierć, przez zaszpiełowanie i prosi mnie by z uwagi na to, że zginąć ma wraz z młodymi chłopcami, którzy śmiercią ich boja mógł 166 pierwszy i dać chłopcom przykład, jak ginąć należy. Dla uspokojenia ich dedka ował im "Odę do młodości". Zgodnie z życzeniem Webera, zabrany został jako pierwszy, zniknął za kurtyną, a następnie założkiem jego zwłoki w pokoju naprzeciw ambulansu, w którym został zaszpiełowany. Taki sam los spotkał 4-ch wraz

167

z dni zabitych. Nazwiska rebera i Kurplesza z poaniem ich numeru, personaliów, daty przybycia na blok oraz dokładną datę śmierci wpisane są na stronie 42 w oknozonej al. ksiązki. Daty te dokładne zgodne z prawdą. Reinkę tę prowadził adwokat krakowski dr. Roland Goryczko. Przy przeglądaniu tej księgi stwierdziłem, że odnotowani są w niej między innymi jako zmarli więźniowie Nr. 52425, holenderski żyd Cohen Heimann, który zamordowany został w dniu 11 września 1942 przez Klehra pogrzebaczem w korytarzu bloku 20-go. Klehr spotkał Cohena przypadkowo na korytarzu, porwał pogrzebacz i tak dugo bił swoje ofiary aż ta zginęła. Zwłoki zamordowanego polecił Klehr przeniesć zaraz do piwnicy na blok 28, a mnie polecił wystawić meldunek śmierci, według którego Cohen zmarł wskutek śmierci naturalnej. Jako zmarły śmiercią naturalną odnotowani są również więźniowie Nr. 51438 Cyganik Franciszek, policjant z Krakowa, Nr. 58062 de Pries Noes, żyd holenderski, Nr. 62569 Zasiura Jan, polak, Nr. 63674 Polak Zenonko żyd ukraiński, Nr. 43608 Stern Szyja żyd polski, a ostatecznie Cyganik zabity został za pomocą kamikaze guzu w dniu 14.9.1942 a wszyscy pozostali wymienieni w dniu 15.9.1942. Wszystkich ich wybrał s izby chorych bloku 20-go Klehr i zakwalifikował na śmiert. Późnym latem roku 1942 osadzono w obozie grupę około 200 Polaków zabranych w czasie akcji w kwiaciarni plastyczek w Krakowie. Miali to być zakładnicy, zabrani w związku z aktą odwetowym za zamordowanie jasich niemiecków na lotnisku w Tarnowicach. Przybyłych osadzono odrzuż na blok 11-ym. Z pośród nich znajomych znajdowali się w moj grupie Jan Staszyszyn, Dr. Jan Rejman, August Zygmunt, Prof. Stanisław Weiner, Cyrol Teofil, adwokat Duś Józef, Raden Józef i Węgrzyn Józef. Chcąc im pomóc uważyłem za pierwszą wyciągnięcie ich z bloku 11-go. W tym celu dostali oni zastrzyk, na skutek którego wystrąka u wszystkich wysoka gorączka, i w związku z tym przewiezieni zostali jako chorzy na blok 20-ty chorób załatwianych. Po kilku dniach zabrano całą grupę z bloku 11-go i popędzono w kierunku Brzezin, gdzie w temtojzych komorach gazowych zostali zagazowani. W kilkanaście dni później złożał się na bloku 20 Klehr

Wszystkich z grupy kawiarni Plastyków, znajdujących się na bloku 20, z wyjątkiem Rejmana i Knusty, a więc Weinersa, Cyronia, Busia, Kedena i Zęgrzyna, zaprowadził ich do ambulansu i zaśpilkował. Rejman przeżył obóz, Kapusta zmarł na tyfus plamisty. W dniu 25.12.1942 zmarł na bloku 20 kustosz Muzeum Narodowego w Krakowie, dr. Stefan Muczkowski, więzień Nr. 75688, którego w tym samym dniu przyniesiono na blok 20 z obozu tak zbitego i skatowanego, że na skutek odniesionych obrażeń tego samego dnia. Przez kogo został pobity nie wiem. W październiku roku 1943 rozstrzelany został na bloku 11-ym znany dzielacz narodowy Mosdorff, więzień Nr. 8230. Był on schreiberem na bloku 19-ym. Wspólnie opracowywaliśmy kronikę-pamiątkę obozu oświęcimskiego. Donieść o tym oddziałowi poligonowemu kontraktant Lewski, biskorusin, zatrudniony jako sanitariusz na bloku 21. Po dochodzeniach, przeprowadzonych przez Lachmanna, Mosdorff został rozstrzelany. Widzieliśmy jego akt i na tej podstawie stwierdziliśmy, że w aktach tych znajdowało się oświadczenie lekarstwa, według treści Mosdorff zmierzał mieć śmiertelną naturalną śmierć na serca z leichwände. Pod koniec roku 1942 zamordowany został przez Pałszczyka, dzielającego na skutek i pod rozkazem Kehra, ochronnik Stark. Zabito go jedynie dlatego, że był polskim oficerem. Fakt ten podkreślał dalej, że Stark był kolegą Pałszczyka z nowej szkolnej, w pełni uczęszczali do gimnazjum IV-go w Krakowie. Okazane mi fotografie są odbitkami sporządzonymi na podstawie cykliów więźniów, którzy zginęli w Oświęcimiu. Pręciani pisały i przy sporządzaniu tych spisów Dr. Stanisław Kłodziński lekarz z Krakowa, oraz ksiądz orszak Szajnoch z Katowic. W spisach tych umieszczony przedawnystkiem tych więźniów, którzy zamordowani zostali w toku akcji, a więc zaśpilkowani, rozstrzelani lub zagazowani. Nie mogę jednak stwierdzić, czy w spisach nie znajdują się również i tacy więźniowie, którzy zmarli w obozie w skutek wycieńczenia, głodu, chorób lub innych przyczyn związanych z życiem obozowym. O ile chodzi o zaśpilkowanych, których zwłoki z bloku 20 -go przeniesione na blok 28 to sąsiedy te powtarzają nazwisko zawarte w notatach.

-10-

16

zach piwnicy bloku 28-go, opisanych w okazanym mi protokole oględzin z dnia 24 czerwca 1946 w ujęciu III. - - - - -
Na podstawie moj pracy w oświatowym szpitalnictwie obozowym stwierdzam, że kierownictwo obozu nie stworzyło żadnych warunków, leczania chorych w tych szpitalach. Odnosi się to zarówno co do warunków sanitarnych istniejących w szpitalu, w których umieszczono chorych, w szczególności ciężkości, braku bieżącej pościelowej, do odżywienia chorych a przede wszystkim do braku leków, które szpital kierownictwo obozu w ogóle nie zapotrywało. Stojąc do dyspozycji więźniom leczonym leki pochodzące z "organizacji". W tym warunkach były szpitale oświatowe domni przepogrzebowymi, w których z woli kierownictwa śmiały mieli więźniowie nie nadająccy się już do pracy. Niemniej jednak na komendzie, ginały tacy więźniowie w szpitalu. - - - - -
Odczytano. Na tym czynność i protokół niniejszy zostało ozono. - - -

Świadek:

/Stanisław Główka/

Sędzia Okręgowy Sledczy:

/Jan Sehn/

Z oryginałem zgodny

Sędzia Okręgowy Sledczy
Jan Sehn

